

УДК 343.12(477)

Дворник С.І.
здобувач Сумського
державного університету

Адміністративно-правова діяльність органів державного нагляду за додержанням законодавства про працю

Анотація

Стаття присвячена адміністративно-правовій діяльності органів державного нагляду за додержанням законодавства про працю, зокрема, правовому порядку та адміністративно-правовим питанням в сфері працевлаштування та реалізації права на працю

Ключові слова: адміністративно-правова діяльність, органи державного нагляду і контролю, право на працю, працевлаштування, законодавство про працю.

Анотация

Статья посвящена административно-правовой деятельности органов государственного надзора за соблюдением законодательства о труде, в частности, правовому порядку и административно-правовым вопросам в сфере трудоустройства и реализации права на труд.

Ключевые слова: административно-правовая деятельность, органы государственного надзора и контроля, право на труд, трудоустройство, законодательство о труде.

Annotation

The article is devoted administrative legal activity of organs of state supervision after observance legislation about labour, in particular, to the legal order and administrative legal questions in the field of employment and realization of right to work.

Key words: administrative legal activity, organs of state supervision and control, right to work, employment, legislation about labour.

Прагнення України до європейської спільноти на порядок денний ставить питання узгодженості та адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів, особливо це стосується правового порядку та адміністративно-правових питань в сфері працевлаштування та реалізації права на працю.

Так статтею 19 Конституції України [1] визначено, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

На сьогодні, основним нормативним актом, який визначає правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду та контролю у сфері додержання законодавства про працю, повноваження органів державного нагляду та контролю, їх посадових осіб, а також права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду та контролю є Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [2].

Відповідно до ст. 4 цього нормативного акту, виключно законами встановлюються: органи, уповноважені здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності; види господарської діяльності, які є предметом державного нагляду (контролю); повноваження органів державного нагляду (контролю) щодо зупинення виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг; вичерпний перелік підстав для зупинення господарської діяльності; спосіб здійснення державного нагляду (контролю); санкції за порушення вимог законодавства і перелік порушень, які є підставою для видачі органом державного нагляду (контролю) припису, розпорядження або іншого розпорядчого документа. При цьому, орган державного нагляду (контролю) не може здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності, якщо закон прямо не уповноважує такий орган на здійснення державного нагляду (контролю) у певній сфері господарської діяльності та не визначає повноваження такого органу під час здійснення державного нагляду (контролю).

Аналіз діючої нормативно-правової бази дозволяє виокремити наступні органи державної влади, до компетенції яких відноситься здійснення нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю:

В сфері державного нагляду за дотриманням законодавства про працю, центральне місце займає Державна інспекція України з питань праці [3], яка є правонаступником прав та обов'язків Державного департаменту нагляду за додержанням законодавства про працю, що діяв у системі Міністерства праці та соціальної політики України. Саме вказана інспекція входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, а також у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, на випадок безробіття в частині призначення нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб.

Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України [4] є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики з промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду, охорони надр та державного регулювання у сфері безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення.

Державна інспекція техногенної безпеки України [5] є правонаступником Державного департаменту пожежної безпеки. На Державну інспекцію техногенної безпеки України покладено завдання реалізації державної політики у сферах пожежної і техногенної безпеки, цивільного захисту, державного нагляду (контролю) у цих сферах та за діяльністю аварійно-рятувальних служб, внесення пропозицій щодо формування державної політики у цій сфері; здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням та виконанням вимог законодавства у сферах пожежної і техногенної безпеки, цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру (що має також побічне відношення до нагляду за дотриманням законодавства про працю).

Указом Президента України [6] створено Державну санітарно-епідеміологічну службу України, основними завданнями якої є внесення пропозицій щодо формування державної політики у

сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення; реалізація державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення. Все це також має побічне відношення до нагляду за дотриманням законодавства про працю.

При цьому, на сьогодні питання щодо поширення положень Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» на діяльність органів прокуратури, фондів соціального страхування, Пенсійного фонду України, Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва остаточно прazosастосовною практикою не вирішене.

В свою чергу, наявність такої чисельної кількості органів державної влади аж ніяк не йде на користь поліпшенню існуючого стану в сфері правового регулювання трудових відносин. Запровадження Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» також не дало очікуваного ефекту. Існуюча ситуація вимагає відповідного реформування законодавства, в якому були б чітко сформульовані та закріплені всі органи державного нагляду за додержанням законодавства про працю, а також їх компетенція, взаємодія та повноваження.

Міжнародна організація праці виробила низку документів, які закріплюють та визначають спеціальний статус державних органів нагляду та контролю в сфері забезпечення і дотримання прав найманих працівників у їх взаємодії із роботодавцями, а також встановлюють загальну інституційну структуру для розробки, управління, координації та перевірки національної політики в сфері праці. Вона також зазначає, що вдосконалення адміністративних та правових інструментів системи інспекції праці має надзвичайне значення для підвищення загальної ефективності регулювання питань праці. Раціональні системи регулювання питань праці та інспекції праці мають визначальне значення для ефективного управління ринками праці, сталого економічного розвитку та дієвої реалізації міжнародних трудових стандартів. Тому ми погоджуємося з необхідністю об'єднання Державної інспекції з питань праці та Державної служби зайнятості населення з метою поліпшення контролю за додержанням трудового законодавства та підвищення ефективності в сфері зайнятості та праці, а саме: працевлаштування, захист трудових прав, протидія дискримінації під час прийняття на роботу, боротьба

із заборгованістю з виплати заробітної плати, з незаконними виплатами та іншими питаннями, які входять в компетенцію цих органів.

Література

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 р. № 877-V // Урядовий кур'єр. – 2007. – № 113.
3. Указ Президента України від 06.04.2011 р. №392/2011 06.04.2011 № 386/2011 (Редакція станом на 16.01.2013). – Електронний ресурс: [zakon.rada.gov.ua>laws/show/386/2011](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386/2011)
4. Указ Президента України від 06.04.2011 № 408/2011 (Редакція станом на 11.12.2012) – Електронний ресурс: [zakon.rada.gov.ua>laws/show/408/2011](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408/2011)
5. Указ Президента України від 06.04.2011 №392/2011 «Питання Державної інспекції техногенної безпеки України» // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29 (26.04.2011). – ст. 1229. (Редакція станом на 16.01.2013) Електронний ресурс: [zakon.rada.gov.ua>laws/show/392/2011](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2011)
6. Указ Президента України від 06.04.2011 р. №400/2011 «Про Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу України» // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 73.